List 48. **NOVICE** Tečaj XXIV.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 80 kr., za četrt leta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

V Ljubljani v sredo 28. novembra 1866.

Gospodarske stvari.

Olarija ali pivarija v Avstrii.

Če je res, kar se sploh trdi, da je naše cesarstvo država poljedelstva, tedaj je treba pomisliti, da to ime obsega vse narodno gospodarstvo in ne tedaj zgolj njiv in senožeti, ampak vse to, kar se veže s kmetijstvom, in to ti je tudi tisto obrtnijstvo, ktero odvisí od kmetijstva in spet nazaj sega v kmetijstvo — in to je gotovo tudi pivarija ali olarija, ktera je dan danes naši državi zeló važna.

Poglejmo tedaj na pivarski sejm!

Znano je, da so se olarnice ali pivarnice v poslednjih 20 letih popolnoma premenile. Pivarji so popustili krive misli in marsiktero vražo pri kuhi piva poprejšnjih časov in se poprijeli nagloma boljše vednosti pivo kuhati, popustivši napačni in potratni „Oberzeug“ in se poprijeli umne „spodnje kuhe“, s ktero so bolj povrelo, stanovitno, okusno pivo lepše barve kuhati začeli in tako celó nekdaj slovečo parsko pivo prekosili.

V letu 1844. je bilo v našem cesarstvu 3019 pivarnic, od kterih je 1952 spodnjo, 298 pa zgornjo (Oberzeugbier) pivo kuhalo, 562 jih je bilo, ki so se s kuho obeh sort piva pečale. Vsega piva (ola) skupaj se je skuhalo 8 milijonov in 328.307 veder, in sicer samo na Českem 3 milijone in 356.565 veder v 1051 olarijah; v doljnjem Estrajhu z Dunajem vred so ga napravili v 162 pivarnicah 1 milijon in 606.927 veder. V letu 1857 se je štelo že 3389 olarij, v kterih se je skuhalo že 12 milijonov in 296.474 veder, od kterih spada na česko deželo 1047 pivarnic, kjer se je 4 milijone in 489.334 veder, v doljnem Estrajhu pa 125 pivarnic, kjer se je 2 milijona in 991.580 veder ola skuhalo. Marska dežela je tretja dežela za unima, ki je skuhala 1 milijon in 106.731 veder v 309 olarijah. Leto 1864. kaže enak napredek proti letu 1857., kakor to proti letu 1844. Bilo je namreč v 1864. letu 3177 pivarnic, v kterih se je skuhalo 17 milijonov in 32.700 veder piva, in sicer na Českem v 1026 olarijah 6 milijonov in 239.484 veder, v 129 pivarnicah v doljni Avstrii pa 4 milijone in 618.259 veder. Marsko je ostalo v kuhi ola pri navadni meri, al način kuhe se je popolnoma prestvaril. 1857. leta je štela 166 olarij, ki so kuhale zgornje pivo, in le 37, ki so kuhale spodnje pivo, v letu 1864 pa jih ni bilo več kakor le 21 z gornjo kuho, in 203 s spodnjo kuho. Na doljnem Avstrijskem je stara navada zgornje kuhe skoraj popolnoma opuščena; na Českem kuhajo vendar v 117 pivarnicah še zmirom pivo po stari navadi.

Iz vsega tega se vidi, da je sicer manj olarnic, pa pri vsem tem se še vedno več ola napravlja. V letu 1844. se je po srednji meri v vsaki pivarnici po 2758 veder ola skuhalo, v letu 1857. že 4110 veder, v letu 1864. pa 4797 veder. Male pivarnice tem hitreje obnemorejo in ginejo, kolikor hitreje se velike pivarnice na višo stopnjo povzdigujejo, ki več kapitala in vednosti zahtevajo. Dolnja Avstrija, kakor je stala pri prinaredbi pivarnic na vrhu, tako tudi zdaj največ piva skuha. Na vsako pivarnico dolnje Avstrije se šteje okoli 12.917 veder piva, ki ga skuha leto in dan. Dunajski pivarji tù zvonec nosijo, za Dunajem je mali Švehat, Liesing in St. Marks. Te pivarnice plačujejo zdaj vžitnega davka leto in dan čez 17 milijonov gold., ko so ga leta 1844. le 6 milijonov in 643.787 gld. plačale. Čeravno je pivo doljne Avstrije izvrstno, ga vendar ne spečá v druge avstrijske dežele veliko, v ptuje pa celó malo. Vzrok temu so davkarske razmere našega cesarstva. Nikodar drugod ni pivo s tolikim davkom obloženo kakor v našem cesarstvu. Od vedra se plača okoli 1 gold. 20 kr., v Švajci le nekoliko čez 5 krajc., na Pruskem in Saksonskem 28 kr., na Francozkem 44 kr., na Bavarskem 66 kr., na Angležkem 1 gold. 4 krajc.

Pri vsem tem pa, da je v Avstrii s tolikim davkom pivo obloženo, ga vendar vsako leto več spečajo v tuje dežele, celó malo pa se tujega piva v naše cesarstvo prodá. Leta 1862. so 108.534 colnih centov prodali na tuje, vpeljali iz tujega ga pa le 12.010, — leta 1865. so ga izpeljali 183.370 centov, vpeljali le 10.023. Čem umnejša bo colna politika in svobodneje tržtvo, temveč bo domačega piva šlo v tuje dežele. Izvažvajo se pa le močna piva od 13 do 15 stopinj.

Kadar se bo pot avstrijskemu pivu odprla na Rusovsko in Turško, takrat bo še le avstrijskim pivarnicam lepa prihodnost zasijala; zdaj pa se mora od vsacega vedra, ki se hoče na Rusovsko peljati, vvožnega davka 41 gold. 63 kr. plačati. Na Turško pa je ta kupčija, kakor vsaka druga zeló nevarna in težavna, ker ni pravih potov tjè in za kupca nobene varnosti.

Veliko se tedaj še storiti mora in vse se bo dalo sčasoma storiti, ker čez avstrijsko pivo ni nobenega.

Lovsko veselje,

njegova dobra in slaba stran.

Spisal France Šollmayr.

(Konec.)

Akoravno so se odločila gotova zemljišča za rejo divjine, vendar je ona po ostalem polji naredila mnogo škode, ktere niso mogle poravnati odškodnine, ki so se včasih dajale; da-si tudi so bile velike, bile so vendar zmirom v zgubo ljudskemu premoženju. Koliko kmeč-

kih puntov je iz tega nastalo! V letih 1717. do 1725. so se zarad škode, ki jo je napravila zver, uprli ne samo podložniki samostana Wilhering v gornji Avstrii, ampak tudi kmetje pri sv. Valentinu na doljnem Avstrijskem, in če so tudi 14., 15. in 16. maja leta 1720. v Lincu mnogo upornikov hudo kaznovali, vendar so se še le leta 1726. polegli ti nepokoji. Šest let pozneje je bila okolica graška ognjišče enacih nemirov. Doljnoavstrijski stanovi so spoznali to napako za tako nevarno, da so leta 1712. v deželnem zboru cesarja na pomoč klicali, ker je cesarska divjina največ škode delala. Več milijonov vagánov žita in nezmerno veliko klaje je v 17. in 18. stoletji v Avstrii po tej poti poginilo. Že sam strah pred takim poškodovanjem je veliko škodoval kmetovanju.

Priznavati se pa mora, da v Avstrii razun v oni kratki dôbi, ko je na Českem cesar Rudolf II. tatinske lovce na smrt kaznoval, niso bile nikdar tako ostre lovske postave kakor na Bavarskem, kjer je veljal ukaz od leta 1567., ki je žugal tatinskim lovcem vislice in prepovedaval kmetom, da svojih njiv niso smeli ograditi s kolmi, da se ne škoduje divjini; tudi noben avstrijsk vladar ni dal svojim podložnim tacega odgovora, ako so se pri njem pritožili zarad divjaške škode, kakor ga je dal svojim podložnim heski deželni grof Filip Vélikodušni, ki jim je v pridigarskem glasu zaklical: „Ako ne bi bil hotel Bog divjine, ne bi bil dovolil, da jo je bil Noe v svojo barko vzel.“ — Bil je nek nadškof v Solnogradu, a ne avstrijski knez, ki je nad varstvom lova v Floitelskih gorah tako ostro čul, da nihče ni smel ovác in kóz na one gore gnati in celó krave je le pod tem pogojem pripustil, da so brez zvonca hodile zato, da se ni pelo in vpilo po gorah, in to samo zato, da so se množili divji kozli. Cesarica Marija Terezija je celó proti nezmerni reji divjačine stalne postave izdala. Ukazala je s postavo od 2. svečana 1765., da se mora število živali zmanjšati, s postavo od 25. avgusta 1770. pa je ukazala, da se mora črna divjina v zaprtih zverinjakih imeti, in je razpisala strelščino leta 1771. za pse, ki se nahajajo brez povezke. Nimrodi, kterim bi se prilêgle one čudovite besede, ktere je Spangenberg nekdaj zapisal na zid saksonske prenočevalnice: „Gentil vir est bestia, sedens super bestiam, ducens bestias, gerensque super manum bestiam et insequens bestias“ bili so v Avstrii o vseh časih le bele vrane.

Obrtnijske stvari.

O kupčíi lesenih škatelj v Moldavo in Vlahijo in druge levantinske dežele.

Gosp. Bernard Strasser iz Galaca piše dunajski kupčijski in obrtnijski zbornici to-le: Kdor bi na prvi pogled morebiti utegnil misliti, da kupčija z lesenimi škatljami ne more nič posebnega biti, temu lahko rečem, da je to kupčijstvo veliko, ker leto za letom cele ladije dohajajo v Galac, naložene z lesenimi škatljami. Po vseh jutrovih deželah, ob Donavi skozi in skozi noter do Srbije,*) in v Moldavo in Vlahijo vsako leto dohaja iz Genove na Laškem veliko ladij z lesenimi škatljami, ktere v to rabijo, da jutrovim deželam priljubljeno ohladníno (Erfrischung), kteri se „rahat“ pravi, v škatljah po $^1/_4$ do 2 oki držečih prodajajo. Te škatlje so narejene iz mehkega, prav na debelo pooblanega lesa, kakor so tiste škatlje, ki jih v Nirenbergu za otročje igrače delajo, z različnimi barvami tudi le na debelo opišejo; podolgato-krogle ali popolnoma okrogle so te škatlje, kterih po 5 in 6 drugo v drugo vlagajo in tako na prodaj pošiljajo. Ker teh škatelj od Egipta začenši po vseh jutrovih in podonavskih deželah (Donaufürstenthümer) noter do Srbije sila veliko poprodadó, je pač vredno, da zlasti tisti kraji kranjske dežele, ki delajo enako leseno (suho) robo, bi si kupčije poiskale v omenjene kraje. Obrtnii je še široko polje odprto; le iščimo ga! Naši Ribničanje in drugi, ki se pečajo s tem rokodelstvom, bi morebiti po dobrem delu in ceni prekosili druge.

*) Naš častiti dopisnik gosp. dr. Kovač nam je to isto potrdil v „Novicah.“ Vred.

Slovstvene stvari.

Kdaj začne izhajati slovensko-nemški slovár?

(Konec.)

Tako delo, ki bi utegnilo tudi vesoljnemu znanstvu biti, kolikor toliko na korist, če se dožene vsaj le nekaj tega, po čemer hrepenimo, nij mogoče tako lehko spisati, kakor se iz dveh knjig prepiše tretja, ali kakor se zvrší kak časopisen sestavček, denes bran, jutri vržen v — ogenj. Linde je začel svoje delo tiskati 1807. l., a dovršil ga je 1814. l.; Schmeller je bavarski slovár jel na velikej osmini v 4 zvezkih, na 2682 straneh, dajati mej ljudí 1827. leta, a izdal ga je 1837. leta; Grimmov visokonemški slovár je začél izhajati 1854. l., a do zdaj ga morda niti tretjine nij natisnenega; Graff je staro-visokonemški slovár jél tiskati 1834. l., a izdan je bil še le 1842. l. itd. itd. Tudi g. Cigale je nemško-slovenski del imel pod peresom od sušca meseca 1854. l. do konca 1859. leta. Pa nij treba misliti, da so poprej imenovani možje tekli v tiskalnico tekój s prvo pôlo, kakor jim je prišla iz pod palca, ampak mučili so se leta in leta, da je torej bilo iz debelega uže vse nabrano, tudi uže velik del na čisto izdelan, predno je stavec postavil prvo črko; saj bi ne bili imeli sicer niti časa, delo zvršavati in tisk popravljati, kar je pri takih spisih posebno težavno in mudno. Ko bi se reč po tlačanski zmašila, nastopila bi nevarnost, da bi svet namesti slovarja dobil v roko babilonsko zmes; kajti kolikrat se reče: „to in to besedo priméri tej in tej!“ — „pogledi tam in tam!“ — in kolikrat bi se utegnilo pripetiti, da bi zastonj iskal bralec, kar se mu je obljubilo, — če tudi molčimo o vseh drugih koderčijah. Najboljša priča o tem je zopet gosp. dr. Miklošič, kteri o svojem staroslovenskem slovarji, ki je tudi štiri leta samo na svitlo hodil (1862.—1865.), pravi: „in quo (opere) decem annorum laborem collocavimus. Vindobonae decembri 1861.“ — pa najbrže ga je spisoval dobrih deset let, če nij morda bil mej delom zopet prenehal, kajti uže 1851. leta v I. zvezku v „slavische bibliothek“ na 294. strani govorí: „ich werde ihn (den Hanka) hoffentlich in nicht ferner zeit mit einer zweiten, so Gott will, gediegeneren auflage meines wörterbuches erfreuen.“

Pri našem delu so pa tudi še druge, razne težave. V pokrájinskem mestu, kakoršno je Ljubljana, nij mogoče vselej dobiti potrebnih knjig, ali če se dobodo, niso morda iz rok najizvrstnejših pisateljev, in če so, morda niso najzadnjega, torej najboljšega tiska, ali pa jih je dostikrat treba čakati po cele mesece in še dalje, posebno slovanskih, ker naše knjigotržje se niti še nij začelo; a tacega dela, kakoršen je slovar, ne more nihče iz kučme iztresti. Zatorej moram javno izreči zahvalo voditelju našega truda, visokočestitemu g. stolnemu dekanu, dr. Ivanu Zl. Pogačarju, ki mi za knjige blagovoljno skrbí, kolikor je mogoče; tudi se moram zahvaliti ljubljanskej knjižnici, brez ktere bi skoro ni delati ne mogel, kajti iz nje me z raznojezič-

nimi bukvami z največo radostjo na vse strani podpira g. knjižničar, veleučeni profesor dr. Muys.

Dalje tudi skoro gotovo še zdaj niti v roci nimam vseh jezikovih zbirek, kolikor se jih morda nahaja mej Slovenci, ker sam g. dr. Bleiweis nam je izročil še le avgusta meseca letos od g. dr. Kočevarja iz Celja prejeto, obširno besedno zbirko raznih rok, od črke J do besede: „vžugati", — črka M je g. župnika M. Majarja; Ravnikarjevo (Poženčanovo) doberšno besedno zbirko je še le po njegovej smrti dobila slovenska Matica, od koder jo imamo zdaj mi. Sodilo bi se torej, da mora še marsikak gospod imeti kaj nabranega, ker Slovenec je poseben prijatelj jezikoslovnej modrosti, in zato o tej priliki v imenu slovanskega slovstva uljudno prosimo, naj bi se blagovoljno v Ljubljano poslalo vse, kar kdo zbranega hrani, da se porabi v naše narodno delo. Kader zvršimo slovár, dragovoljno vrnemo vsacemu svojo zbirko nepokvarjeno.

Težava je tudi, kakor je uže bilo povedano, zarad slabo skovanih besed sploh, a posebno zarad onih, ktere je spálčil znani o. Marko, ki je v svojej „kraynskej grammatiki" v cirilsko in glagolsko azbuko vtihotapil črki Q in W, prvo imenujóč „ku", drugo „wodil"; ki je črko y prekrstil v „ybxonyre" vsej resnici vprek, in ki je v svoje „tu malu besedishe" postavil besedo „arreč" za ursache in „bodicijes" za jéža itd. Mnogo takih sumnih besed nahajam po rokopisnih zbirkah in tudi celó po natisnenih slovarjih, a jako dvomim, da so bile kdaj kje navadne. Kakor je Kopitar Markove zmišljave zapodil iz slovnice, tako se tudi morajo zapoditi iz slovarja, — saj menda je uže čas. Toda ker se vendar ne more za trdno soditi o vsakej besedi, ali je skovana ali ne, in ker je napačno in težko zavreči, kar bi morda res utegnilo kje biti v rabi, zato uljudno prosim visokočestitega g. vrednika tega lista, naj dovoli, da časi take sumne besede po „Novicah" podam slovenskemu svetu, da bi prijatelji našega jezika odgovorili po svojej vésti, ali se te besede res kod govoré, ali ne, ker tù gré za čast vsega slovenskega naroda.

Po teh mojih vrsticah mogoče, da je srce vpadlo marsikomu, ki bi uže jutri morda rad nesel pod pazuho debelo knjigo z naslovom: slovensko-nemški slovár, in marsikdo utegne reči: slovar mora priti hitro na dan uže samo zategadelj, ker ga tako zeló potrebujemo. — Da je slovar živa potreba, tega nihče ne tají; ali ob enem ne more biti volk sit in koza cela. Za zdaj najsilnejšim potrebam ustreza delavnega Janežiča ročni slovár. Tudi se vpraša: ali smo mí krivi, da tako silno potrebnega dela Slovenci niso prej dovršili? Naj se mi veruje, da bi jaz imel dosti laži posel, ko bi hotel biti res tako brezvesten, da bi kar po tlačanski v abecedni red vrgel, kar se mi je podalo, — tudi veča novčna korist bi mi rodila; toda kakšno delo bi položil domovini na oltar, in kako bi sodili modrejši zanamci o nas in o našem času! Uže nektero bridko uro sem imel, nektero grenko besedo požrl od raznih vnénjih strani, ker nij uže vsaj polovice slovarja na belem dnevi; vendar moram tudi hvaležno priložiti, da mnogo razumnih mož, kar je bilo uže povedano, o tej reči sodi, kakor jaz, in mej njimi tudi visokočestiti gosp. stolni dekan ter drugi, kteri so imeli priliko, da so tù in tam videli, kako mislim z božjo pomočjo dovršiti delo, kterega pozneje nekoliko po časopisih za poskušnjo podam izobraženemu slovenstvu. Preverjeni bodimo, da tudi nam pridejo časi, in Bog jih daj hitro! ko se bode mej nami o znanstvenih rečéh drugače sodilo, nego dan denes; ko ne bode več naša prva skrb, da bi se le tujcem bahali z debelimi slovenskimi zvezki, ne vprašáje, kake vrednosti so njihove besede; tudi Slovenci morajo nekdaj razumeti, da pravo čast, resnično veljavo mej izobraženim svetom daje narodom le znanstvo in dušni trud!

Tedaj kdaj pride slovensko-nemški slovar na svitlo? Po moje bi se začel tiskati še le potem, ko bode ves rokopis dodelan, vsaj na debelo, če nečemo podati knjige, iz vseh kotov v naglici znesene, kakor obléka za pustni večer. To je treba tudi zato, ker slovar bode imel namen, jezik čistiti, in torej bode moral tujim besedam pristavljati prave slovanske, kterih pa nij vselej tako hitro najti, posebno če jih naše narečje nima. — A kdaj bode rokopis dodelan? — Kader bodo obrane vse bukve, kar jih še do zdaj nij obranih, potem se bode precej skrbelo, da se za tiskanje naglo zgotoví rokopis, kteri se uže zdaj sestavlja.

Fr. Levstik.

Sporočilo

o V. odborovi seji slovenske Matice.

(Konec.)

Gosp. Lésarjev predlog: „Naj Matica razglasi, da je je volja izdajati letopis, ako jej dojde primernega gradiva. V ta letopis naj se jemljejo podučni in poljudno pisani sestavki izmed vseh ved; sestavki naj se primerno plačujejo, in sicer prestave po 12 gold., izvirni pa po 17 gold. od tiskane pôle. Za 1867. naj se izdasta dva vezka po 5 pôl tako, da se prvi izdá samostojen, drugi pa zedinjen s koledarjem" — se po razgovoru med gg. Hicingerjem, Tomanom, Bleiweisom in Lesarjem, in po pismeni želji dr. Vošnjaka, kteremu se sicer plača premajhna zdí, vendar sprejame s tem dostavkom, da se poseben letopis izdá le tedaj, ako Matici dojde dosti primernega gradiva, sicer pa naj poskrbí predsedništvo, da izide spet koledar z letopisom še obilnišim kakor letos. Gosp. dr. Toman naprosi dr. Bleiweisa, naj bi zopet prevzel vredništvo letopisa in koledarja. Dr. Bleiweis ne odreče, ako mu bodo to mnoga druga njegova opravila dopustila, kolikor more, rad pomaga; sicer pa je to stvar, ktera se po dogovoru sè sl. vredništvom pozneje lahko poravná. — Dr. Ulaga pismeno prosi, naj se vprihodnje naznanilo in vabilo k odborovej seji vsaj 10 dni poprej vnanjim odbornikom pošlje, da je mogoče, porazumeti se pismeno z druzimi odborniki o razpisanej seji, kar sedaj mogoče ni bilo, in da bi dobro bilo, ako bi odbor pri tej seji sklenil: naj bi se poprašali posamesni vnanji odborniki, kteri dan se vsacemu najprikladniši dozdeva za odborove seje, da se tako po večini glasov odloči dan, kterega bodo prihodnje seje. Odgovorilo se je, da je to reč predsednikova, da bi vzrokovala preveliko dela, da se po moči že zdaj pazi na to in da bi po tej poti javalne dospeli do večine; glasovanje ne potrdi tega nasveta.

Dr. Vošnjak prosi, da bi v ta namen, da se dovrši knjiga „Slovenski Štajar", ki so jo prevzeli štajarski rodoljubi spisati in utegne obsegati kacih 24 tiskanih pôl, Matica na svoje stroške dala litografiti nektera vprašanja do slovenskih rodoljubov na posebnih pôlah s pismom vred v 50 natiskih na papirji, na kterem se dá pisati itd. — Odbor pritrdi to željo štajarskih rodoljubov vsled §§. č. a).

Na to predlaga prof. Vavrů slovensko-česko slovnico, ktero je spisal g. Fr. Marn, modroslovec na vseučilišču v Pragi, in ktero sta razun nje v rokopisu pregledala gg. dr. Bleiweis in Svetec. Ker je knjiga marljivo zdelana in utegne pospeševati slovstveno vzajemnost ter koristiti posebno šolski mladini, zato nasvetuje, da jo Matica sprejme po prej omenjenem

§. 2. č. a), po kterem bode društvo znanstvene knjige vsaj podpiralo, da se izdadé; in dr. Bleiweis določi nasvèt tako, da naj Matica knjigo sprejme, založí, prodaja, se splača, in kar ostane, je lastnina pisateljeva, ter opomni, da bi gledé na slovansko vzajemnost bilo prav potrebno, da se učí na naši gimnazii bližnji hrvaško-srbski pa českí jezik; po glasovanji se sprejame dr. Bleiweisov nasvèt s pristavkom, ako je pisatelju po volji, da se ta knjižica po tej poti dá na svetlo. — Gosp. dr. Bleiweisu je prof. Tušek iz Zagreba pisal, da je nabral slov. imen čez 700 rastlinskih rodov, in manjka mu izmed vseh, kar jih na Kranjskem raste, le še kacih 90 rodov, ter praša, ali bi ne bilo dobro, da se pridene knjigi „Štirje letni časi" imenik rastlinski latinski in slovenski, toda brez synonim ali soimenskih. Knjiga bi morebiti za eno pôlo obširniša bila, pa bi v znanstvenem oziru mnogo pridobila, ker bi se na tej podlagi reč dopolnovala, in bi s časom dobili dobro slovensko terminologijo vseh po Slovenskem rastočih rastlinskih rodov. — Odbor mu je na to pritrdil po opombi dr. Tomana, kako dobre so vmes tudi synonima, naj se toraj nikar ne opuščajo, in dr. Bleiweisov, kteri mu je Medvedov rastlinski imenik poprej bil poslal, kako da tacega dela Slovenci že davno želijo itd.

Na to pové gosp. blagajnik dr. Zupanec, kako se množí Matičino premoženje, ktero znaša danes 24.062 gold. — O tej priliki popraša gosp. J. Gorup, kako je zavarovano, in ako sme odbor o tej reči govoriti, naj bi se déla na dnevni red prihodnje seje odborove, ker naša prihodnost je nekako temna, kar mu potrdijo z g. dr. Tomanom tudi drugi odborniki.

Na zadnje spregovorí gosp. dekan Hicinger, da je „Vojvodstvo Kranjsko" dobra knjiga, kakoršne doslej še nismo imeli, da ima pa sèm ter tjè vendar nèktere pogreške in pomanjkljivosti, in da bi bilo dobro, da bi vsaj nekteri razdelki (geologični, topografični) se še obširneje obdelali, izdelali in razjasnili, kar hoče on o priložnosti storiti. Dr. J. Bleiweis omeni, da je knjiga skrbno sestavljena, vendar pa ni čuda, da je kak pogrešek v taki vednostni knjigi, in da bo gosp. dekan gotovo vsem vstregel, ako se tega loti. Gosp. dekan je obljubil tak sestavek „letopisu." Potem razpustí odbor prvosednik dr. Vončina zahvaljevaje se vsem zlasti vnanjima gg. odbornikoma.

Moja struna.

Žalostno glašenje, tiho, —
Lira moja je zapéla;
Čuje glase se milíne,
Kri do vrha prikipéla.

Zbuja bognja me iz spanja,
Krasna Vila prikazala
Se, prebuja me nemirno,
V pesmi ona me navdala:

„Sinko, zbudi se, pogledaj
Tje v temoto, oj ozrí se;
Gledaj brate jokajoče, —
Se li srce ti ne trése?"

„Glej tam, deklico prezalo,
Glej mladenča, kako prosi,
Glej naš pogubljeni narod, —
Vse pretežko breme nosi!"

Ihtajočega pogleda,
Solza se jej zdaj udére;
Srce vidim jej zibati:
Meni to srcé predére.

Me poprime za ročico,
Tresajočo kvišku vzdigne,
Liro k srcu mi pritisne,
In z ročico belo migne.

Se ozrèm okoli sebe,
Slavna bognja je zginíla,
Vendar liro mi pusti še, —
Tovaršico mi premilo.

Mili glas, — zapoje struna,
Lira moja zadonéla,
Čuje glase se miline,
Kri do vrha prikipéla.

France V.

Novice iz deželnih zborov.

19. novembra so se pričeli vsi deželni zbori našega cesarstva; kako, naj povedó naslednje vrstice:

Zbor ogerskih velikašev je nagovoril taverník; grof Cziráky-jev predlog, da predsednik presvitli cesarici ponese zborova voščila za njen god, je bil z eljen-klici enoglasno sprejet; bran je bil kraljev reskript, kterega je zbor molčé poslušal potem pa sklenil sejo.

Zbor ogerskih poslancev je predsednik pričel o poldne z nagovorom, v kterem je ob kratkem razlagal važno nalogo tega zbora, konečno pa presvitli cesarici za god izrekel voščilo, kteremu so sledili živi eljen-klici. Po prebranem kraljevem reskriptu je bila sklenjena prva seja.

Levovski zbor je odprl deželni maršal knez Sapieha z vvodnim govorom; v njem je zahvalo izrekel cesarju, da je najvažnejše sklepe zadnjega deželnega zbora potrdil in deželi dal rojaka za svojega namestnika, potem govoril o potrebi, da se deželi prenaredé sodnije in slednjič Njih Veličanstvu zaklical slavo, ktero je zbor navdušeno trikrat odzdravil. Cesarski namestnik grof Gołuhovski se je zboru in deželi zahvalil za zaupanje, vnemal je poslance na delo ter izrekel, da se stanovitni blagor dá doseči le, ako se dežela tesno drží splošnje države; potem je zboru izročil stroškovnik zemljiščínega zavoda in predlog zastran prenaredbe volitnega reda. Zlasti je o levovskem zboru omeniti to, da je bil prvič odprt z govorom le v poljskem jeziku (dosedaj vselej nemški) in da se je cesarsko pismo bralo samo v poljskem jeziku, „ker" — kakor je deželni maršal rekel — „pisma v rusinskem jeziku ravno ni bilo pri roki!!" Ni čuda, da je to jako osupnilo vso rusinsko stranko.

Hrvaški zbor je odprl prvi podpredsednik dr. Šuhaj. Prebran je bil kraljev reskript, s kterim se je sklical ta zbor, potem reskript zastran volitnega reda in deželne ustave. Sklenjeno je bilo, ta kraljeva odpisa dati v natis in potem razdeliti med poslance.

V Brnu je zbor pričel deželni glavar z ogovorom, v kterem je poslancem pred očí stavil čas, ki je pretekel od zadnjega deželnega zbora; cesarski namestnik pa je zboru izročil cesarsko pismo od 13. oktobra t. l. (o vojskinem odškodovanji), pregledani volitni red in staviteljski red za Moravsko.

V Tropavi je vlada zboru predložila: ces. pismo od 13. oktobra t. l., staviteljski red in prenaredbo 13. in 15. §. volitnega reda.

V Gradcu je vlada predložila: prenaredbo 14. in 15. §. deželnega reda, staviteljski red za graško mesto in ces. pismo od 13. oktobra t. l., ktero se ima po zborovem sklepu tiskati in postaviti na dnevni red. V 2. seji je Herman storil predlog, da se reši njegov lanski predlog zastran real-gimnazije na Ptuju.

V Črnovicu je vlada predložila postavo za prenaredbo 12. in 14. §. deželnega volitnega reda.

V Pragi je grof Rothkirch zboru najprej sebe predstavljal za ces. namestnika in grofa Nostica za deželnega maršala; na to je grof Nostic povzel besedo in nemški nagovoril poslance, za njim pa českí njegov namestnik dr. Bělský. — Ces. namestnik je českí, potem nemški bral ces. pismo od 13. oktobra t. l. ter obé izročil zboru, nemški pozdravil zbor ter mu naznanil postave prejšnjega zbora, ktere je cesar potrdil, in postave, kterih ni potrdil. Po odobrenih novih volitvah se sklene prva seja.

V Lincu je vlada predložila ces. pismo 13. oktobra t. l., prenaredbo 12. in 14. §. volitnega reda, staviteljski red in postavo za vodne pravice.

Solnograški deželni glavar v svojem nagovoru obžaluje ločitev iz nemške zveze s pristavkom: da bodo nemški Avstrijani vedno v srcu hranili zavest te zveze in z veseljem pozdravili trenutek, ki jih zedini z bratovskim ljudstvom.

V Insbruku je deželni glavar v svojem nagovoru povdarjal potrebo, da se razširi in zboljša deželna bramba zoper prihodnje napade. Omeniti pa moramo, da so bili pričujoči le 3 poslanci laških Tirolov. Še celó oskrbnika tridenskega knezoškofa ni bilo pri zboru.

Pogled v peštanski deželni zbor.

Kraljevo pismo (reskript) od 17. novembra t. l. do deželnega zbora v Peštu ne dá več dvomiti, da si je dunajska vlada dvalizem na svoj prapor zapisala. — Menda ne bode ta dogodba nikogar prekvapila (osupnila), ker se je že več časa po magjarskih in nemško-avtonomičnih časnikih o dvalizmu s tako gotovostjo pisarilo, da ni bilo druzega pričakovati. Kraljevo pismo priznava, da je načrt, kterega je Deakova stranka pred prusko vojsko o vzajemnih državnih zadevah ogerskemu deželnemu zboru nasvetovala, ugoden za porazumljenje med dunajsko vlado in ogerskim deželnim zborom. — Poleg tega kraljevega pisma bi imelo spadati: vojaštvo, posredni davki, državni dolgovi in državna posojila v vzajemno-državne zadeve, vse drugo pa bi se Magjarom v lastno skrb dalo, na primer: zemljiščni davki, davki od pohištev in prihodkov; vsi ti davki bi se ne pobirali več v državno denarnico, marveč bi se obračali za deželne ogerske potrebe. — Ako magjarski deželni zbor zaznamovane tri poglavitne reči za vzajemno-državne spozná, bode se državno ogersko ministerstvo ustanovilo, ktero bode ogerske postave leta 1848. v tres vzelo. — Gotovo ni nobena točka celega kraljevega pisma za vso Avstrijo tako osodepolna, kakor je stavek, v kterem se Magjarom lastno ministerstvo dovoluje. Ker imajo Magjari sodništvo, politično deželno vlado, šolstvo i naboženstvo (cerkvene zadeve) že od leta 1861. v svojih rokah, za neogerske dežele pa v teh rečéh dunajska vlada razsoja, zato je dvalizem deloma že do sedaj v Avstrii vladal, z najnovejšim tem reskriptom posebno pa z dovoljenjem lastnega ogerskega ministerstva se pa dvalizmu še le pravi temelj poklada. — Avstrijski Slovani bi bili s takimi pravicami, kakoršne Magjari že imajo, popolnoma spokojeni, Magjari pa neki še tudi z novimi ponudbami niso zadovoljni; oni hočejo imeti še več, oni hočejo imeti vse, česar je samostojni neodvisni državi potreba. — Le tako naprej, pa bodete kmalu dunajsko vlado k pogrebu nesli! — Stari pregovor pravi, da nam jedilo med jedjo še le prav dišati začne; — ta pregovor Magjari do čistega potrjujejo. — Ali se morebiti dunajska vlada na to zanaša, da jo bodo slovanski narodi zopet nevarnosti rešili, v ktero gotovo zaide, ako ljubljencem Magjarom in njihovim zaveznikom nemškim avtonomistom vse dovoli, Slovane in Rumune pa v magjarsko in nemško supremacijo vklene? — Ali mar dunajska vlada od tujega ministra Beust-a pričakuje, da bode on kos magjarskim idejam? Ubogi Beust! On še svojih Nemcev ni do kraja poznal, dasiravno se vse svoje žive dni ni za druzega pečal kakor za veliko Nemčijo, kako hoče potrebo, veliko potrebo in nevarnosti Avstrije poznati ter njim pomagati?

(Konec prihodnjič.)

Deželni zbor kranjski.

V 2. seji izročuje prvosednik deželnemu zboru predlog vladni, po kterem naj se nova občinska postava v soglasje stavi z §§. 13. in 15. deželnega volilnega reda, ktera se še nanašata s staro občinsko postavo. — Ta predlog pride tedaj na dnevni red. — Poslanec dr. Costa izročuje 4 prošnje občine knežaške na Notranjskem, po kterih ondašnja županija v pismu, domače pisanem, želí, da se pospeši in dožene delovanje servitutne komisije o gozdnih pravicah, — cesta med Šent-Petrom in Trnovim čez gorenjo Pivko stavi v vrsto skupnih (konkurenčnih) cest, — da sedanje županije dobé potrebne zakone vsaj za denar, — in da se §. 28 občinske postave dostavi: „in take poravnave so tudi veljavne pri ces. sodnijah.“ — Te prošnje so bile izročene odseku za peticije, v kterega so bili voljeni poslanci dr. Bleiweis, Brolich, Klemenčič, Rudež, Svetec.

Zdaj odbornik dr. Zupan bere sporočila deželnega odbora o vsem tem, kar se je v tem odboru vršilo od poslednjega deželnega zbora do danes. To sporočilo, ktero bomo prihodnje bolj na drobno „Novicam“ popisali, naznanja najpoprej vse postave, ki jih je sklenil poslednji deželni zbor in Njih Veličanstvo potrdilo; potem prestopa na vse druga važna opravila, za ktera je bila skrb izročena deželnemu odboru, in kako in kaj je s temi zadevami. — Po navadi je tudi to sporočilo izročeno posebnemu odseku, v kterega so bili voljeni dr. Costa, dr. Toman, Svetec, pl. Gutmannsthal in Debevec.

Deželni odbornik Dežman v imenu deželnega odbora izročuje zboru proračune domestikalnega, zemljišno-odveznega zaklada in proračune vseh druzih zakladov, o kterih gré gospodarstvo deželnemu zboru. Izvoljen je bil tudi poseben odsek, ki naj prevdari ta proračun in potem v deželnem zboru o njem poroča. Voljeni so bili v ta odsek: Kromer, dr. Zupan, baron Schloissnigg, Dežman, dr. Bleiweis, pl. Gutmannsthal, Mulej, Svetec in Kapele. V tej seji je baron Apfaltrern dobil dopust za 14 dni.

V 3. seji naznanja prvosednik, da se je baron Codelli tudi deželnemu poslanstvu odpovedal, ter dostavlja, da je izročil c. kr. deželnemu predsedstvu to odpoved, da se napravi nova volitev. Poslancu Korenu se dovoli dopust za 8 dni. — Po tem bere prvosednik dr. Wurzbach interpelacijo, ki jo je poslanec dr. Costa stavil sè še druzimi 10 poslanci do c. k. deželne vlade o novih pravilih ljubljanske hranilnice, ki se v nekterih prevažnih točkah nikakor ne skladajo z regulativom, ki ga je vlada dala vsem hranilnicam leta 1846. in ki še dandanes veljá. V tem pismu, ki predpise onega regulativa temeljito primerja z novimi pravili hranilničnimi, vprašajo podpisani poslanci: ali je slavno c. k. deželno vlado volja, zahtevati to, da po tem regulativu predela hranilnica svoja pravila, in ker je hranilnica za vso deželo prevažen zavod, ali ne bi slavna vlada hotela, omenjeno novo osnovo pravil deželnemu zboru v prevdarek dati? — Cesarski namestnik Njih eksc. baron Bach je zagotovil odgovor na to vprašanje brž ko bode mogoče. — V odsek za prevdarek vladnega predloga so bili v tej seji voljeni poslanci grof Anton Auersperg, dr. Bleiweis, dr. Costa, Kromer, Dežman, dr. Toman, dr. Zupan in Svetec.

— Potem so poročali odborniki Dežman, dr. Zupan in dr. Bleiweis o nekterih odborovih predlogih, ki so bili finančnemu odseku izročeni, samo predlog: naj se onemoglemu strežaju v nornišnici Urbanu Oblaku podelí milošnja 60 gold. na leto in dan, je bil brez ugovora sprejet.

Po končani seji je dr. Toman (slovenski) prosil deželni zbor: naj prihodnjo sejo odloči na sredo, ker nekoliko poslancev gré v Zagreb slavit svečanost tristoletnice, kar je ban hrvaški Zrinji junaško smrt storil za Hrvaško in vso Avstrijo zoper grozovitega Turka, zoper kterega so tudi naši preddedje Kranjci tolikrat vzajemno s Hrvati in slovenskimi Štajarci kri prelivali. Da pa število tedenskih sej nikakor ne bode prikrajšano in se nobena škoda ne godí deželnemu zakladu, zato svetuje dr. Toman, naj potem prihodnji teden vsaki dan

bode seja ali saj trikrat kakor je navada. Deželni zbor je po večini glasov sprejel ta predlog, ki ga je prvosednik patriotičnega imenoval.

Dopisi.

Iz goriške okolice. — Sestavek v „Novicah“ zarad dekliške šole v Ajdovščini je vrlo dobro teknil, čeravno je učinil mnogo hrupa. Le kar je pravo, je pravo, in le to naj veljá! — „Zukunft“ nam je zeló veselo novico prinesla, da je iskreni rodoljub g. dr. L. zmagal v svoji pravični zahtevi zarad slovenskega jezika pri sodnijah. Slišali smo, da je c. k. okrožna sodnija goriška s tem izidom jako zadovoljna. Ta sodnija je namreč sprejela tožbo in jo rešila po italijanski, pa čudili so se gospodje, ko vidijo nadsodnijski odlok, naj se dr. L. vrne tožba. „Slovenec“ je rekel, da ni sprejela tožbe tudi goriška sodnija ne; ali to ni resnica. Dodati še moremo, da sta bila rekurs na najvišo sodnijo in pritožba na ministerstvo slovenski pisana, in zato je omenjena rešitev c. k. ministerstva še veselejša. „Politik“ je prinesla novico, da je ministerski ukaz, kranjskim sodnijam poslani, nam še ugodneji, da namreč sodnije morajo slovenske vloge tudi obravnavati in reševati po slovenski. Ali je to res, tega ne vemo. Bog daj, da je tako!

Iz Celja. *(Oznanilo.)* 2. decembra t. l. bomo imeli v tukajšnji čitalnici šaloigro „Črni Peter“, 23. decembra veliko skupščino, da se izvoli novi odbor, in 31. decembra večerno zabavo, h kterim se vabijo udje naše in druzih čitalnic. Začetek bode vselej ob 7. uri zvečer.

Odbor.

Novomesto 21. nov. V. — V nedeljo 18. t. m. smo imeli v čitalnici zopet kratkočasen večer. Igral se je namreč „Tat v mlinu“. Veselilo nas je to igro videti na programu, ker je velika in potrebuje mnogo igralcev in marsikterih priprav. Tem več smo pa bili zadovoljni, ker se je vsa igra dobro izvršila. Med igralci moramo najprvo imenovati gospoda K—č-a; on kakor že po mestu sloví za najboljšega igralca, je tudi res zmožen vsako nalogo izvrstno izvršiti. Tudi danes je žida Aaron Mavšelj-a tako naravno predstavljal in tekel mu je jezik v židovskem narečji tako gladko, da se mu je vse smejalo, če je le na oder stopil; tem teže pa je bilo žida igrati, ker je moral veliko tudi slovensko „židovati.“ Gosp. K-a (Javornik) se je prav po dijaško vêdel, toraj svoji nalogi popolnoma zadostil; posebno pa se je prikupil z obema pesmama, kteri je z jako krepkim glasom in zraven sočutno pel. Tudi vse tri gospice moramo pohvaliti, sosebno je zopet dopadla gospica Š-c sè svojo lepo pesmijo in sploh zavolj čiste in prav razumljive izreke. Ravno tako se je g. S-l (desetnik) možato gibal, kakor je vojaku spodobno. — Med tem časom, kar je bilo zadnjo pot v čitalnici igrano, se je naše gledišče tako olepšalo, da moremo reči, da je brž ko ne najlepše, kar jih imajo čitalnice. Napravili smo si novo zagrinjalo, nove dekoracije za sobo in gozd in naslikal nam je sedaj tù bivajoči slikar malano okolico, da ji ni para. Vsega vkup imamo sedaj 6 lepih spremenov; stal je pa tudi ta oder družbo skoro 300 gold. Kakor po več čitalnicah, bode tudi v tukajšnji v nedeljo 25. t. m. ples; za adventne nedelje pa so že namenjene primerne zabave. Slava toraj našej čitalnici, ki nam dolge zimske večere tako prijetno krajša.

Iz Postojne. — Kakor leta 1859. tako smo tukaj tudi preteklo poletje dosti prestali po vkvartirevanji vojakov. Zapisnik maršne postaje priča, da se je od prvih dni malega travna do konca vinotoka samo v Postojni 2656 stanišč za častnike, 51.705 stanišč za prostake, in prenočišč za 10.509 kónj; na vaseh v okolici pa 1019 stanišč za častnike, 21.874 stanišč za prostake in prenočišč za 5455 kónj, tedaj vkup: 3675 stanišč za častnike, 73.579 stanišč za prostake in prenočišč za 15.964 kónj nakazalo. V teh številkah pa niso zapopadena krdela vojakov, ki so dvakrat po več dni pod Postojno pod milim nebom prenočevala. Da je vojaško nastanovanje veliko breme, ktero zadene pa le tiste kraje, ki so ob cestah, po kterih vojaščina hodeva, to je občno znano. Al ne bi bilo prav, ako bi se postavno ustanovilo, da bi tudi tisti kraji dežele, ki vojakov nikoli nimajo, za vojaško nastanitev toliko pridajali, da ne bi ta državljanska dolžnost le na posamesne kraje spadala, ampak se enakomerno na vse razdelila?

Iz Selc 22. nov. §§. — Pri nas, hvala Bogu, nismo imeli kolere; al druga bolezen, nič boljša kot kolera, nas nadleguje. Četrt ure od tukaj, na Studenem, se je hudi legar (tifus) prikazal, ki ljudí trpinči, da-si tudi dosihmal ni še nobenega pod zemljo spravil. Pri nas pa je zopet druga bolezen, morebiti tudi košček legarja, pa vendar tudi nevarna. Ako se človek dobro spotí in v postelji na gorkem ostane, je kmalu dober; ako pa tega ne storí, se pa tudi po dva, tri tedne kot mègla sèm ter tjè vlači. — Letina je bila pri nas srednja, al še bolje rečeno, pičla. Oglarija zeló mrje, ki je tukajšnim hribovcem dve tretjini živeža dajala; les je po večem poginil, zunaj bolj premožnim. Dragina nastaja, denarja ni!

Iz Kranjskega. *(Volitev novih županov na dalje.)* Za župane so izvoljeni:

V žužemberškem okraji: za Žužemberk-Hine Janez Vehovec iz Žužemberka; v Ambrusu France Perko iz Ambrusa; v Zagradcu Janez Kupelj iz Valične vasí: v Dvoru Janez Surec iz Dvora; na Smuki Janez Fink iz Smuke.

V véliko-laškem okraji: v Turjaku Jožef Hočevar iz Pudloga; pri sv. Gregorji Jožef Levstik iz Črnič; v Vélikih Laščah Janez Tomšič iz Vélikih Lašč; v Kompoljah Anton Drnulec iz Kompolj; v Lužarjih Štefan Ivanec iz Bušča; v Podgori Jernej Sporar iz Podgorice; v Račni Martin Tomšič iz vélike Račne; v Vidmu Anton Brodnik iz Ceste.

V metliškem okraji: v Metliki France Gustin iz Metlike; v Božakovu in Rozalnici Matija Težak iz Rozalnice; v Dražici Marko Nemanič iz Dražice; v Radovici Martin Kramarič iz Radovice; v Lokvici in Gabrovču Martin Jakljevec iz gorenje Lokvice; v Suhorji Martin Žlogar iz Bušine vasi; v Češnjevcu Matija Blut iz Krvavči vrha; v Semiču Janez Fuks iz Semiča; v Gradcu Matija Novak iz Gradca; v Podzemlji Niko Kambič iz Krašinca.

V ljubljanski okolici: na Brezovici Tomaž Košir, posestnik iz Brezovice; na Studencu Valentin Strukelj, posestnik iz Studenca; na Dobrovi Janez Novak, posestnik iz Podsmereke; v Dobrujnah Jožef Babnik, posestnik iz Fužin; pri sv. Jurji Jožef Šerjak, posestnik iz Vrbičja; v Grosuplji France Zupančič, posestnik iz Sel; v Ižki vasi Mihael Mehlin, posestnik iz Ižke vasí; v (Ižki) Loki Janez Gams, posestnik iz Loke; na Ježici Andrej Drmastija, posestnik iz Ježice; v Logu France Petrič, posestnik iz Loga; v Šmarji Dragotin Zavinšek, grajščak v Lesičji pri Laniščah; v Polji France Peterlin, posestnik iz Žaloga; v Šmartnu Andrej Malenšek, posestnik pri Tacnu; v Mustah Janez Ciglar, posestnik iz Udmata; v Pijavi Gorici France Dušak, posestnik iz Brezja; v Podgorici Nace Sojar, posestnik iz Podgorice; v Želimljah Jožef Železnikar, posestnik iz Škril; v gorenji Šiški Anton vitez Gariboldi, grajščak v gornji

Šiški; v spodnji Šiški Janez Klinec, posestnik iz spodnje Šiške; v Črnučah Juri Snoj, posestnik iz Črnuč; v Tomišlji Jakob Smole, posestnik iz Tomišlja; v Vrbljenah Martin Juha, posestnik iz Strahomera; v Šent Vidu Jožef Planinšek, posestnik iz Vižmarjev; na Viču Juri Krigar, posestnik iz Glinec; v Medvodah Janez Jamnik, posestnik iz Medvod.

V brdskem okraji: v Dobu Mihael Starec iz Doba; v Brezovici Janez Orehek iz Žej; v Dovskem Jožef Zajec iz Kamenice; v Drtiji Mihael Capuder iz Drtije; v Zlatem polji Gregor Korošec iz Obrša; v Véliki vasi Martin Ustar iz Vélike vasí; v Ihanu Primož Sojar iz Ihana; v Češnjici Janez Zajec iz Češnjice; v Krtini Jernej Grošelj iz Krtine; v Krašnji Blaže Janah iz Kompolj; v Lukovcu Jožef Pavlič iz Podpeči; v Dolu France Simnec iz Zaboršta; v Moravčah Luka Pirnat iz Tustaj; v Šent Ožbaltu Janez Cerar iz Glogovice; v Pečah Janez Barlič iz Hudej; v Podrečji Luka Štiftar iz Vira; v Prevojah Lovro Rus iz Šent Vida; v Rafolču Tomaž Breznik iz Rafolča; v Rovu Juri Jerman iz Rova; v dolenji Kosezi Janez Virek iz Preserja.

V kamniškem okraji (vrh onih, ki so bili že v 42. listu na 340. strani naznanjeni, še naslednji: na Gozdu France Senožetnik iz Podoma; v Kaplji vasi Jožef Drešar iz Kaplje vasí; na Klancu Matevž Gasperlin iz Klanca; v Križu Janez Jenko iz Križa; v Loki Janez Svetlin; v Lahovčih Anton Plahuta iz Lahoveč; v Mlaki Valentin Stele iz Podboršta; v Mostah Jozef Kimovec iz Most; v Motniku Luka Brvar iz Motnika; v Nasovčah Lovrenec Erzar iz Nasoveč; v Nevljah Jožef Novak iz Nevelj; Podhruško Matija Jutršek iz Znojil; v Radomljah Janez Majhen iz Radomelj; v Zalogu Miha Zavrl iz Zaloga; v Šmarci Primož Brc iz Duplice; v Kamniku dr. Valentin Prevec, advokat v Kamniku; v Trzinu Miha Gradišek iz Trzina; v Vranšici Lorenec Zor; v Bistričici Luka Balantič iz Bistričice; v Volčjem potoku grajščak Ferdinand markí Gozzani.

Iz Ljubljane. Iz Zagreba prisedši gospodje pripovedujejo, da narodna svečanost na proslavo Zrinskove tristoletnice 24., 25. in 26. dne t. m. je bila tako sijajna, da so vsi navdušeni se vrnili na svoj dom. Bila je ta svetkovina res historične pomembe na vsako stran. Centralni odbor, ki je osnoval program za tridnevno to svečanost, je dovršil to svojo nalogo tako izvrstno, da le en glas je bil občne pohvale. „Novice" bojo prihodnjič obširnejše popisale, kako se je vršila Zrinskova tristoletnica, h kteri je privrelo naroda iz bližnjih in daljnih krajev, pa povedale bojo tudi, kako ljubeznjivo so bili sprejeti gospodje, kteri so prišli k tej svetkovini iz okrajin slovenskih, med kterimi so iz Ljubljane bili deželni poslanci: dr. Bleiweis, dr. Toman, dr. Costa, Kapele in Zagorec, mestni odbornik Fr. Sovan in drugi, iz Štajarja deželni poslanec dr. Razlag in drugi. Naš „Južni Sokol", obilo zastopan in glasno hvaljen od vseh straní, je lepo povzdignil javno svečanost. Gostom pa, ki so prišli iz slovenskih okrajin, je še posebne radosti srce igralo, da jim je bila čast, dolgo občiti se z ljubljencem svojim prevzvišenim gospodom biškupom Strossmajer-om, ki si leto za letom neumrle spominke stavi v zavodih, ktere z radodarnostjo mecenaško v življenje kliče za omiko in duševni in materijalni napredek naroda jugoslavenskega, in ki je v presrčni svoji milini Slovencem na slovó rekel, da so „srce iz srca našega, duša iz duše naše." Bili so omenjeni deželni poslanci tudi pri banu baronu Sokčeviću, ki jih je preprijazno sprejel, in ki so le to obžalovali, da niso môgli več sprejeti njegovega povabila na obed v torek. V sklep teh vrstíc pa dodajamo danes le še to, da so nam gospodje iz Zagreba in sicer iz zanesljivega vira prinesli preveselo novico, da oni dve stranki, ki ste imele dozdaj različen program, pa ste vendar obé bile zoper dvalizem, ste se ravnokar složile v isti program federativne deželne avtonomije in da v tej složnosti hočete postopati o državnopravnih vprašanjih. Pomozi mili Bog, da srečno doženete ta cilj in konec na blagor trojedine kraljevine, vsega avstrijskega slovanstva in Astrije vse!

— Z odpisom od 24. t. m. št. 3686 je sl. predsedstvo naše c. k. deželne vlade potrdilo sklep Matičinega odbora, ki je v 5. seji 15. t. m. prečast. g. Mih. Rajevski-ja, biškupa pri ruskem poslanstvu na Dunaji, izvolil za prvega častnega uda slovenske Matice. Volitev častnih udov vnanjih se namreč po pravilih Matičinih morajo vladi pokladati v potrjenje.

— Strašni oginj v Stražišu je popisal že naš zadnji list. Zdaj se je dalje izvedelo, da se škoda more ceniti najmanj na 94.000 gold. Pomoči je treba zdatne, da se saj nekoliko iz grozne nesreče rešijo pogorelci. Zato je c. k. deželni poglavar, ki je sam ogledal pogorišče, blagovolil po vsej deželi nabirati milošnjo, in gotovo bode iz svojega zaklada dodal pomoči tudi deželni odbor, do kterega se je stražiška občina zaupljivo obrnila. Žandar Mildner in gosp. Jan. Dolenec, posestnik v Kranji, sta posebno pomagala v to, da sta rešila ljudí pogina v ognji.

— Veliki sejm ljubljanski, ki se zove „Elizabetni", je bil tako živahen in tako dober, da štacunarji že davno ne pomnijo tacega. Nastala mrzla zima je menda ljudí gnala, da so nakupovali si obleke.

— V našem listu že omenjeni začasni odbor dramatičnega društva je 19. dne t. m. predložil pravila sl. predsedstvu c. k. deželne vlade. Dokler se to za napredek narodne omike važno društvo ne ustanovi, razvijal bo odbor svojo delavnost v tem, da nabira izvirne ali prestavljene gledišćine igre. Porok dobrega vspeha tega društva nam je že odbor, kterega vodita gospoda L. Svetec in P. Grazeli.

— V veliko zgubo rodovini in domovini umrl je 26. novembra ob 11. zjutraj v Pragi vodja staromeške gimnazije Ivan Nečásek. S Česko vred žaluje po blagem možu tudi Slovenska, kajti mnogim vrlim mladenčem našim bil je od leta 1852.—1862. skrben učenik in vodja, mil oče. Vsem tem se priporoča v spomin. Četrtek, 29. t. m., ob 10. uri zjutraj, obhajala se bo slovesna zadušnica za-nj v Šenklavži. Naj za blagor slovanskega naroda, ki v šolah omike išče, vès zavzeti, pošteni mož v miru počiva!

— Iz Gorice nam ravnokar dohaja sledeče naznanilo:

Meseca decembra t. l. bo začel izhajati v Gorici po enkrat v tednu (na ½ pôli) nov slovensk časnik z imenom „*Domovina.*" Cena mu bo s poštnino vred 2 gold. na leto. Vredoval ga bo podpisani nekdanji vrednik „Umnega Gospodarja." Obširnejši program prinese prvi list. Za zdaj le to: Namen novega našega lista bo: ljudstvo slovensko zlasti zahodno, primorsko s pomočjo vsakoršnega poduka na višo stopnjo omike povzdigovati, duševno in materijalno blagostanje njegovo pospeševati in — bodi-si naravnost, ali po ovinkih, take misli, tacega duhá vdihovati mu, da bode vedelo in čutilo ter veselilo se, da ima *v Avstrii domovino slovensko.* — Prvi listi se razpošljejo vsem naročnikom „Umnega Gospodarja" in drugim znanim gospodom.

V Gorici 25. novembra 1866.

Andrej Marušić,
učitelj vérstva na c. k. gimnaziji.

— Kdor zná po narekovanji pravilno pisati slovenski, ta za čas deželnega zbora lahko precej dobi službo, za ktero naj se oglasí v štenografični pisarnici v deželni hiši na novem trgu.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Ker po svetu zdaj ni važnih dogodeb, je toliko bolj vsa pozornost obrnjena na domače stvari v Avstrii. Pešt in Zagreb ste ta hip mesti, v kterih deželna zbora preimenitno nalogo imata v svojih rokah. Stranka Deakova v Peštu je sklenila, da v kratki adresi prosi kralja, da se Ogerski djansko povrne nekdanje pravo (to je, dvalizem). Trdno upanje imamo po tem, kar današnji naš list piše iz Zagreba, da večina zagrebškega zbora bode magjarskemu zboru postavila nerazrušljiv jéz, čez kterega ne bodo môgle seči ohole zahteve magjarstva. — Po Dunaji raznaša se glas, da je nastala kriza v ministerstvu; za kandidate državnega ministerstva imenujejo se Schmerling, Herbst, Karlos Auersperg. — V Kompiegni, kjer zdaj biva cesar Napoleon, je dozdaj vse tiho; cesarica je zeló potrta zavoljo stvarí, ki se godijo z Rimom in Mehiko; cesar Napoleon pa marljivo dela o reformah (popravah) vojaštva, ker misli, da kmalu čas pride, da bode francozki armadi treba kazati, kaj da zna in more. — Mehikanskega cesarstva je tedaj konec; bivši cesar Maksimilijan je že na poti v Evropo; najpred gré neki v Pariz, potem pa na svoj grad v Miramare poleg Trsta, kjer bode našel prežalostni stan svoje žene. — Iz Rima se pripoveduje, da 15. decembra ob dveh popoldne se bo na gradu S. Angelo razvila francoska razstava in da jo bo pozdravljalo 100 topovih strelov. Po tem se bo na to mesto postavila papeževa zastava in poveljnik francoske armade izroči poveljniku papeževemu ključe rimskega mesta, zdajci pa odrinejo Francozi po železnici v Civitovehio. Ali je to res ali ne, se bode kmalu videlo.

Denarni zapisnik Matičin.

Novi udje:

a) ustanovniki:

Gospod Pregelj Rajmund, hranilničin blagajnik v Ljubljani o prestopu izmed letnikov med ustanovnike doplača . . . . . 4 gold.
„ Pribošec Janez, kaplan pri sv. Mihaelu pri Šoštanji 10 „

b) letni donesek:

„ Ozvald Janez, kavarnar v Ljubljani . . . . . 2 „
„ Zagorjan Ivan, kaplan v Rovtah . . . . . 2 „
„ Železnikar Ivan, notarski uradnik v Slov. Bistrici 2 „
„ Mlakar Jari, posestnik v Hošnici blizo Slov. Bistrice 2 „
„ Vošnjak Fr., poštar in hišni posestnik v Šoštanji 2 „
„ Pušavec Valentin, dekan v Jelšanah . . . . . 2 „
„ Dobravec Miha, kaplan v Jelšanah . . . . . 2 „
„ Pirec Srečan, učitelj v Jelšanah . . . . . 2 „
„ Vodè Jožef, kaplan v Pregarjah . . . . . 2 „
„ Poklukar Martin, kurat v Vodicah . . . . . 2 „
„ Breceljnik Janez, farman v Hrušici . . . . . 2 „
„ Br. Anton v Kranji . . . . . 2 „
„ Dirnwirt Karol, špiritval v bogosl. semenišču v Celovcu . . . . . 2 „
„ Sever Jožef, kaplan v Pšečah . . . . . 2 „
„ Kolbelj Janez, kmet pri sv. 3 kraljih . . . . . 2 „
„ Lašpohar Martin, zemljemerec v Negovi . . . . 2 „
„ Zorko Alojzi, podučitelj pri sv. Benediktu . . . 2 „
„ Čuček Franjo, c. k. avskultant pri sv. Benediktu 2 „
„ Arnoš Franjo, kaplan pri sv. Ani na Krembergu 2 „
„ dr. Janežič Valentin, c. k. regimentni zdravnik v Vinkovcih . . . . . 2 „
„ Šubec Primož, kooperator v Rodiki . . . . . 2 „
„ Horak Slavoljub, trgovski pomočnik v Ljubljani za 1866. in 1867. leto . . . . . 4 „
Gospod Krištof Ferdinand, urad. pri križ. redu na Dunaji 2 gold.
„ Andrašić Josip, podučitelj pri sv. Jurji na Ščavnici 2 „
„ Turk Jožef, duhovni pastir v deželni bolnici v Ljubljani . . . . . 2 „
„ Hren Matija, c. k. državni pravdnik v Celji . . 2 „
„ Lichtenegger Janez, c. kr. okrajni predstojnik v Celji . . . . . 2 „
„ Jozek Ljudevit, c. k. okrajni povjerenik v Celji . 2 „
„ Jazbec Anton, kaplan v Vojniku . . . . . 2 „
„ Jeretin Edvard v Celji . . . . . 2 „
„ Soler Jožef, vikari v Celji . . . . . 2 „
„ Žuža Janez, mestni kaplan v Celji . . . . . 2 „
„ Žnidar Martin, kmet v Celji . . . . . 2 „
„ Škrta Jožef, glavne šole ravnatelj v Celji . . . 2 „
„ C. J., župnik v S. . . . . 2 „
„ Rekar Janez, kaplan na Barki . . . . . 2 „
„ Schweiger Martin, ranocelnik, župan in posestnik v Starem trgu pri Ložu . . . . . 2 „
„ Rebič Ferdinand, fajmošter v Čatežu . . . . . 2 „
„ Uršič Anton, trgovec in posestnik v Koboridu . 2 „
„ Plavec Janez, trgovec v Ljubljani . . . . . 2 „

Stari udje so plačali:

a) kot ustanovniki:

Za 2. leto: gg. Kukovec Josip, občina teharska, Strobelj France, Topljak Jožef, Žuža Ivan, Lovšin Simon, Knez Slavoljub, dr. Kopač Josip.

Za 3. leto: gg. Marn Jožef, Trafenik France, Remec Primož, Brnik Lovro, dr. Ulaga Jožef, Šventnar Leopold, Skubec Mihael, Markič Matevž, Kaplenk Janez.

b) Letniki:

Do 1. januarja 1866. leta: gg. Orel Jožef, Rakoše Mihael, Žimnec Dragotin; Kalan Matija;

do 1. januarja 1867. leta: gg. Bohinec France, Prijatelj Štefan, Jakič Anton, Režek Peter, Peterlin Primož, Šos Mihael, Vrankar Štefan, Štular Janez, Muri Peter, Tušek Ivan, Jan Primož, Vindišar Mihael, Rumpler Maksimilijan, Šivec Janez, Jesenko Gregor, Lukažič Janez, pl. Höffernova Viljelmina, Rakoše Mihael, Drčar Martin, Novak Jožef, Žark Simon, Gradišnik Luka, Roze France, Limavšek Peter, Stiger Albert, Kosmač Šimen, Endlihar Rudolf, Bele Franjo, Candolini Vojteh, Grdešič Josip, Majntingar Ivan, Pihler Josip, Šebavec Franjo, Šetinec Franjo, Žugelj Srečko, Gač Vekoslav, Kodrič Miško, Svoboda Ivan, Melher Anton.

do 1. januarja 1868. leta: gg. Režek Peter, Šos Mihael, Jan Primož, Perona Ljudevit, Drčar Martin, Kosmač Šimen.

do 1. januarja 1869. leta: g. Drčar Martin.

V Ljubljani 27. novembra 1866.

Dr. Jer. Zupanec.

Milodari za pogorelce v Stražišu.

Gosp. M. P. iz Ljubljane 5 gold. — Gosp. M. Pakič, trgovec v Ljubljani 2 gold. — Gosp. Fideli Terpinc 20 gold.

Listnica vredništva. Dopisu iz vremske fare: Časniki niso pravo mesto za take obravnave, ker protigovorov in novih ugovorov ne bilo bi ne konca ne kraja. — Dopisu „iz Cerknice“: Ako je stvar resnična, je vse eno: ali jo piše ta ali uni; sicer pa moremo reči, da dopis nam je došel iz druzih rok.

Kursi na Dunaji 24. novembra.

5% metaliki 59 fl. 25 kr. Ažijo srebra 126 fl. 50 kr.
Narodno posojilo 66 fl. 90 kr. Cekini 6 fl. 7 5/10 kr.

Žitna cena

v Ljubljani 24. novembra 1866.

Vagán (Metzen) v novem denarji: pšenice domače 6 fl. 10. — banaške 7 fl. 5. — turšice 3 fl. 97. — soršice 4 fl. 80. — rži 3 fl. 90. — ječmena 2 fl. 60. — prosa 2 fl. 50. — ajde 3 fl. 20. — oves 1 fl. 80.

Loterijne srečke:

V Gradcu / na Dunaji } 21. nov. 1866: **63. 41. 19. 24. 48.** / **14. 22. 29. 77. 59.**

Prihodnje srečkanje v Gradcu in na Dunaji 4. decembra.

Odgovorni vrednik: **Dr. Janez Bleiweis.** — Tiskar in založnik: **Jožef Blaznik** v Ljubljani.